

beschikking

**Hoofddir. Bestuurlijke &
Juridische Zaken**
Afdeling S&W
Rijnstraat 8

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Datum	2 oktober 2025
Nummer	
Betreft	Beschikking tot wijziging van artikel 44 van de Concessie voor het Hoofdrailnet 2025-2033 in verband met de uitvoering van de tussenuitspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven van 30 juni 2025

Gelet op de artikelen 20, eerste lid, 32, eerste en tweede lid en 64, eerste lid, van de Wet personenvervoer 2000;

Gehoord de consumentenorganisaties vertegenwoordigd in het Landelijk Overleg Consumentenbelangen Openbaar Vervoer (advies van 15 september 2025);

Overwegende dat NS Reizigers B.V. dit besluit houdende wijziging van de op 21 december 2023 verleende Concessie voor het Hoofdrailnet 2025-2033 zonder voorbehoud heeft aanvaard;

BESLUIT:

Artikel I

De Concessie voor het Hoofdrailnet 2025-2033 wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 44 komt te luiden:

Artikel 44. Verkoop en betaling van kaarten via derden

1. NS voldoet aan de eisen zoals opgenomen in Bijlage 14. Deze bijlage bevat het document 'Concessiebijlage MaaS-waardige bestekseisen' (versie 4.1 geldend sinds 1 juli 2024), zoals opgesteld door CROW-KpVV¹ en vastgesteld door de concessieverlenende overheden.
2. NS stelt jaarlijks een referentieaanbod op waarmee derden eigen reisproducten kunnen ontwikkelen.
3. Het referentieaanbod van NS op de resellmarkt is transparant, non-discriminatoir en concurrerend. Het referentieaanbod strekt ertoe een gelijk speelveld tot stand te brengen tussen NS en MaaS-dienstverleners.
 - a) het referentieaanbod is transparant als de totstandkoming van het referentieaanbod voor derden navolgbaar is.

¹ Kennisplatform Verkeer en Vervoer.

- b) het referentieaanbod is non-discriminatoir wanneer NS derden en haar eigen MaaS-diensten gelijk behandelt, tenzij sprake is van een objectieve rechtvaardiging.
- c) het referentieaanbod is concurrerend wanneer:
 - de reselltarieven van NS per segment en reisperiode niet hoger zijn dan het voltarief minus (i) een korting die niet lager is dan de gemiddelde kortingen die NS zelf heeft geboden in hetzelfde segment en reisperiode; en (ii) een compensatie voor vermijdbare distributiekosten; en
 - NS met de concessie niet meer verdient dan een redelijk rendement.
- 4. NS biedt derden onder transparante, non-discriminatoire en concurrerende voorwaarden toegang tot bestaande aanvullende faciliteiten, tenzij sprake is van een objectieve rechtvaardiging.
- 5. NS doet jaarlijks uiterlijk op 1 mei een onderbouwd voorstel voor een referentieaanbod aan de Concessieverlener dat per 1 januari van het daaropvolgende kalenderjaar zal gelden. NS voorziet het voorstel vanaf het referentieaanbod geldend voor 2027 van een door de accountant opgesteld rapport van feitelijke bevindingen. NS past bij de totstandkoming van het referentieaanbod de in Bijlage 13 opgenomen rekenmethodes, variabelen en kostensoorten toe. Het voorstel bevat alle informatie die nodig is om een besluit te nemen, waaronder in ieder geval:
 - a) bij de eerste toepassing van dit lid een onderbouwing van de wijze waarop NS voldoet aan het bepaalde in het eerste lid;
 - b) door NS voorgestelde afzonderlijke reselltarieven voor consumenten en zakelijke afnemers in de spitsuren, de doordeweekse daluren en de weekenduren. De reselltarieven voor consumenten en zakelijke afnemers bestaan uit een kortingspercentage op het voltarief, dat gebaseerd is op ten minste de gemiddelde kortingen die NS in het consumenten en zakelijke segment in de spitsuren, de doordeweekse daluren en de weekenduren aanbiedt en een distributiekostencompensatie (DKC) die is gebaseerd op de vermeden kosten voor NS bij verkoop door derden;
 - c) een toelichting van NS op de bijzondere reisproducten die als 'bouwblokken' worden aangeboden aan derden en, indien van toepassing, vermelding van de voorwaarden waaronder NS dat doet;
 - d) een toelichting van NS op de aanvullende faciliteiten waar zij derden toegang tot biedt en, indien van toepassing, vermelding van de voorwaarden waaronder zij dat doet. NS zet daarbij ook uiteen welke verzoeken tot toegang tot aanvullende faciliteiten zij in het afgelopen kalenderjaar van derden heeft ontvangen en licht toe hoe zij daarmee is omgegaan.
 - e) een toelichting van NS op hoe het voorstel, bedoeld in het tweede lid, bijdraagt aan het Beleidsdoel 'Deur tot Deurreis', de ontwikkeling van duurzame mobiliteit en het verhogen van de bezetting in het OV.
- 6. Bij de eerste toepassing van het vijfde lid, laat de Concessieverlener het voorstel voor een referentieaanbod door een onafhankelijke deskundige beoordelen om te toetsen of wordt voldaan aan het bepaalde in het eerste tot en met vijfde lid. Bij iedere daarop volgende toepassing van het vijfde lid, laat de Concessieverlener het voorstel voor een referentieaanbod door een onafhankelijke deskundige beoordelen om te toetsen of wordt voldaan aan het bepaalde in het tweede tot en met vijfde lid en het eerste lid van Bijlage 14.
- 7. Bij de eerste toepassing van het vijfde lid, besluit de Concessieverlener binnen een termijn van acht weken na ontvangst van het voorstel, of het voorstel, bedoeld in het vijfde lid, voldoet aan het bepaalde in het eerste, tot en met vijfde lid. Bij iedere daarop volgende toepassing van het vijfde lid, besluit de Concessieverlener binnen een termijn van acht weken of het

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

voorstel, bedoeld in het vijfde lid, voldoet aan het bepaalde in het tweede tot en met vijfde lid en het eerste lid van Bijlage 14. Als het voorstel hieraan voldoet, dan keurt de Concessieverlener het voorstel goed. Als het voorstel hieraan niet voldoet, dan keurt de Concessieverlener het voorstel niet goed en stelt de Concessieverlener binnen een termijn van twaalf weken na het besluit om het voorstel niet goed te keuren zelf het referentieaanbod vast, met inachtneming van het tweede tot en met vijfde lid. De Concessieverlener kan daarnaast ten behoeve van het Beleidsdoel 'Deur tot Deurreis' en ongeacht of het voorstel van NS voldoet aan de eisen in het eerste tot en met vijfde lid, besluiten dat een ander referentieaanbod geschikter is. In dit laatste geval maken NS en Concessieverlener afspraken over:

- a) de financiële compensatie aan NS voor de gevolgen van het referentieaanbod. NS en Concessieverlener handelen daarbij overeenkomstig artikel 76, derde tot en met zevende lid;
 - b) de gevolgen voor de uitvoering van de concessie en de niet-financiële gevolgen. NS en Concessieverlener handelen daarbij overeenkomstig artikel 76, vierde lid en artikel 76, negende lid.
8. De Concessieverlener kan aanvullende informatie opvragen die redelijkerwijs nodig is voor de beoordeling en besluitvorming, bedoeld in het zesde en zevende lid. Indien de Concessieverlener vraagt om informatie ten behoeve van besluitvorming, dan levert NS deze, voor zover beschikbaar, binnen een redelijke termijn aan. Indien nodig past de Concessieverlener hier de termijnen van de besluitvorming, genoemd in het zevende lid, op aan.
9. NS publiceert jaarlijks uiterlijk per 1 november het door de Concessieverlener in overeenstemming met het zevende lid goedgekeurde of vastgestelde referentieaanbod, waaronder de aanvullende faciliteiten van NS waartoe derden en hun afnemers toegang hebben. Tevens publiceert NS de voorwaarden waaronder derden het referentieaanbod en aanvullende faciliteiten van NS kunnen afnemen.

B

Na artikel 44 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 44a Nieuwe versie MaaS-waardige Bestekseisen

1. In het geval CROW-KpVV een nieuwe versie van de MaaS-waardige Bestekseisen opstelt, treden NS en de Concessieverlener in overleg over de gevolgen van de eventuele implementatie van deze nieuwe versie ten opzichte van de versie als bedoeld in artikel 44, eerste lid, voor (i) NS-reizigers en derden, (ii) de uitvoering van de Concessie en (iii) de eventuele (financiële) effecten van de implementatie voor NS. Voorafgaand aan het overleg brengt NS de (financiële) effecten in kaart en deelt deze met de Concessieverlener.
2. Indien uit het overleg tussen NS en de Concessieverlener blijkt dat de nieuwe versie van de MaaS-waardige Bestekseisen een aantoonbaar (financieel) negatief effect heeft, maken NS, en de Concessieverlener afspraken over:
 - a) de financiële compensatie aan NS voor de implementatie van nieuwe MaaS-waardige Bestekseisen, overeenkomstig artikel 76, derde tot en met zevende lid; en/of
 - b) de gevolgen voor de uitvoering van de Concessie overeenkomstig artikel 76, negende lid, en de niet-financiële gevolgen volgend uit de toepassing van artikel 76, vierde lid.
3. De Concessieverlener besluit op basis van het overleg, als bedoeld in het eerste lid, en de gemaakte afspraken, als bedoeld in het tweede lid, of de nieuwe versie van de MaaS-waardige Bestekseisen geheel of gedeeltelijk kan

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

worden toegepast in het kader van artikel 44. Indien een of meer onderdelen van de nieuwe versie ongunstige gevolgen hebben voor reizigers, derden, de uitvoering van de Concessie of kunnen leiden tot negatieve (financiële) effecten bij NS, kan de Concessieverlener in het besluit bepalen dat dit onderdeel of deze onderdelen niet van toepassing is of zijn.

4. NS implementeert de nieuwe versie van de MaaS-waardige Bestekseisen overeenkomstig het besluit bedoeld in het derde lid binnen één jaar na de dagtekening van het besluit. In het geval de termijn van één jaar volgens NS niet haalbaar is, verzoekt zij de Concessieverlener schriftelijk en met redenen omkleed om uitstel. Naar aanleiding van dit verzoek kan de Concessieverlener de implementatietermijn verlengen.

C

In artikel 76, achtste lid, onder d, wordt '44, tweede lid,' vervangen door '44, zevende lid, 44a, tweede lid,'.

D

Na bijlage 12 worden twee bijlagen toegevoegd, luidende:

Bijlage 13: Rekenmethode (variabelen en kostensoorten) voor kortingspercentages en distributiekostencompensatie bij verkoop door derden

In artikel 44, tweede lid, is bepaald dat NS een referentieaanbod opstelt waarmee derden, als bedoeld in artikel 39, eerste lid, onderdelen f en g, eigen reisproducten kunnen ontwikkelen. In artikel 44, vijfde lid, is bepaald dat NS daartoe afzonderlijke reselltarieven vaststelt voor de segmenten consumenten en zakelijke afnemers en per segment voor de reisperiodes spitsuren, de doordeweekse daluren en de weekenduren.

Deze bijlage bevat de rekenmethoden, variabelen en rekenkundige formules op basis waarvan NS het referentieaanbod dient op te stellen conform artikel 44, vierde lid, van de Concessie.

- a) Onderdeel 1 bevat de rekenmethode voor berekening van de kortingspercentages zoals bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b.
- b) Onderdeel 2 bevat de rekenmethode voor berekening van de distributiekostencompensatie zoals bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b.

Onderdeel 1: Rekenmethode voor de kortingspercentages bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b

Via onderstaande rekenmethoden berekent NS de reselltarieven bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onder b. De reselltarieven bevatten een korting ten opzichte van het voltarief. Deze kortingspercentages zijn gebaseerd op de kortingen die NS gemiddeld heeft geboden in het consumentensegment en het zakelijke segment afzonderlijk berekend per reisperiode (de spitsuren, de doordeweekse daluren en de weekenduren) in het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarin het voorstel voor een referentieaanbod aan de Concessieverlener wordt aangeboden. Het incheckmoment is bepalend voor de toewijzing van reizen aan de relevante reisperiodes, behalve voor reizen die worden gemaakt met e-tickets en contactless tickets.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Onderdeel 1.1 Formule kortingspercentages daluren doordeweeks consumenten en daluren doordeweeks zakelijk

- a) Kortingspercentage daluren doordeweeks consumenten = ((Yield voltarief dal doordeweeks consumenten NS – (Yield dal doordeweeks consumenten NS * Correctiefactor gemiddelde reisafstand)) / Yield voltarief dal doordeweeks consumenten NS) * 100%
- b) Kortingspercentage daluren doordeweeks zakelijk = ((Yield voltarief dal doordeweeks dal zakelijk NS – (Yield dal doordeweeks zakelijk NS * Correctiefactor gemiddelde reisafstand)) / Yield voltarief doordeweeks zakelijk NS) * 100%

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Onderdeel 1.2: Formule kortingspercentages weekend consumenten en weekend zakelijk

- a) Kortingspercentage weekend consumenten = ((Yield voltarief weekend consumenten NS – (Yield weekend consumenten NS * Correctiefactor gemiddelde reisafstand)) / Yield voltarief weekend consumenten NS) * 100%
- b) Kortingspercentage weekend zakelijk = ((Yield voltarief weekend zakelijk NS – (Yield weekend zakelijk NS * Correctiefactor gemiddelde reisafstand)) / Yield voltarief weekend zakelijk NS) * 100%

Onderdeel 1.3: Formule kortingspercentages spits consumenten en spits zakelijk

- a) Kortingspercentage spits consumenten = ((Yield voltarief spits consumenten NS – (Yield spits consumenten NS * Correctiefactor gemiddelde reisafstand)) / Yield voltarief spits consumenten NS) * 100%
- b) Kortingspercentage spits zakelijk = ((Yield voltarief spits zakelijk NS – (Yield spits zakelijk NS * Correctiefactor gemiddelde reisafstand)) / Yield voltarief spits zakelijk NS) * 100%

Onderdeel 1.4: Variabelen

Bij deze formules worden de volgende variabelen gebruikt:

- a) Zakelijk. Zakelijke reizen zijn afgenomen door organisaties (ondernemingen, overheidsinstanties en andere zakelijke entiteiten) ten behoeve van hun medewerkers. De factuur voor de reizen van zakelijke reizigers worden door de verkoper van het vervoerbewijs gericht aan de organisatie waar de zakelijke reiziger aan verbonden is. Binnen het zakelijke segment vallen in ieder geval reizen die zijn gemaakt met de NS-Business Card, een bedrijvenkaart of een ander reisproduct dat zich specifiek richt op het zakelijke segment.
- b) Consumenten. Reizen die zijn afgenomen door natuurlijke personen die niet handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf.
- c) Yield voltarief dal doordeweeks consumenten NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten zonder korting (enkele reis en retour) die gebruikt worden door consumenten in de periode van maandagochtend 04:00 uur tot en met vrijdagavond 18:30 uur, met uitzondering van feestdagen en de periode waar het spitstarief van toepassing is (zoals hieronder gedefinieerd), gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen.
- d) Yield voltarief dal doordeweeks zakelijk NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten zonder korting (enkele reis en retour) die gebruikt worden door zakelijke reizigers in de periode van maandagochtend 04:00 uur tot en met vrijdagavond 18:30 uur, met uitzondering van feestdagen en de periode waar het spitstarief van toepassing is (zoals hieronder gedefinieerd), gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen.
- e) Yield voltarief weekend consumenten NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten zonder korting (enkele reis en retour) die gebruikt worden door consumenten in de periode van vrijdagavond 18:30 uur tot maandagochtend

04:00 uur en op feestdagen, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen.

- f) Yield voltarief weekend zakelijk NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten zonder korting (enkele reis en retour) die gebruikt worden door zakelijke reizigers in de periode van vrijdagavond 18:30 uur tot maandagochtend 04:00 uur en op feestdagen, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen.
- g) Yield voltarief spits consumenten NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten zonder korting (enkele reis en retour) die gebruikt worden door consumenten in de periode op werkdagen (maandag tot en met vrijdag, niet zijnde feestdagen) van 06:30 uur tot 09:00 uur en van 16:00 uur tot 18:30 uur, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen.
- h) Yield voltarief spits zakelijk NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten zonder korting (enkele reis en retour) die gebruikt worden door zakelijke reizigers in de periode op werkdagen van 06:30 uur tot 09:00 uur en van 16:00 uur tot 18:30 uur, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen.
- i) Yield dal doordeweeks consumenten NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten die gebruikt worden door consumenten in de periode van maandagochtend 04:00 uur tot en met vrijdagavond 18:30 uur, met uitzondering van feestdagen en de periode waar het spitstarief van toepassing is (zoals hieronder gedefinieerd), gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen. Opbrengsten uit bijzondere reisproducten kunnen, mits objectief gerechtvaardigd, uitgezonderd worden.
- j) Yield dal doordeweeks zakelijk NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten die gebruikt worden door zakelijke reizigers in de periode van maandagochtend 04:00 uur tot en met vrijdagavond 18:30 uur, met uitzondering van feestdagen en de periode waar het spitstarief van toepassing is (zoals hieronder gedefinieerd), gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen. Opbrengsten uit bijzondere reisproducten kunnen, mits objectief gerechtvaardigd, uitgezonderd worden.
- k) Yield weekend consumenten NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten die gebruikt worden door consumenten in de periode van vrijdagavond 18:30 uur tot maandagochtend 04:00 uur en op feestdagen, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen. Opbrengsten uit bijzondere reisproducten kunnen, mits objectief gerechtvaardigd, uitgezonderd worden.
- l) Yield weekend zakelijk NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten die gebruikt worden door zakelijke reizigers in de periode van vrijdagavond 18:30 uur tot maandagochtend 04:00 uur en op feestdagen, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen. Opbrengsten uit bijzondere reisproducten kunnen, mits objectief gerechtvaardigd, uitgezonderd worden.
- m) Yield spits consumenten NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten die gebruikt worden door consumenten in de periode op werkdagen (maandag tot en met vrijdag, niet zijnde feestdagen) van 06:30 uur tot 09:00 uur en van 16:00 uur tot 18:30 uur, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen. Opbrengsten uit bijzondere reisproducten kunnen, mits objectief gerechtvaardigd, uitgezonderd worden.
- n) Yield spits zakelijk NS. De opbrengsten van NS uit reisproducten die gebruikt worden door zakelijke reizigers in de periode op werkdagen van 06:30 uur tot 09:00 uur en van 16:00 uur tot 18:30 uur, gedeeld door de reizigerskilometers voor de bijbehorende reizen. Opbrengsten uit bijzondere reisproducten kunnen, mits objectief gerechtvaardigd, uitgezonderd worden.
- o) Correctiefactor gemiddelde reisafstand: het standaard NS-tarief per tariefeenheid voor de gemiddelde reisafstand voor de reizen die gebruikt worden in de berekening van de yield voltarief voor de betreffende segment-

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

reisperiodecombinatie zoals bedoeld in punt [c] tot [h], gedeeld door het standaard NS-tarief per tariefeenheid voor de gemiddelde reisafstand voor de reizen die gebruikt worden in de berekening van de yield voor het betreffende segment zoals bedoeld in punt [i] tot [n]). Hierbij wordt verondersteld dat de gemiddelde reisafstand uitgedrukt in kilometers gelijk is aan de gemiddelde reisafstand uitgedrukt in tariefeenheden.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Onderdeel 2: Rekenmethode voor het distributiekostenkortingspercentage bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b

Via onderstaande rekenmethode berekent NS afzonderlijke distributiekostenkortingspercentages voor de segmenten consument en zakelijke afnemers zoals bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b. Met de distributiekostenkortingspercentages worden derden gecompenseerd voor de verkoop- en distributiekosten die NS daadwerkelijk vermijdt als niet NS zelf maar deze derde een reis verkoopt. De distributiekostencompensatie geldt dan ook niet voor die "bouwblokken" die NS direct verkoopt aan klanten van derden.

Onderdeel 2.1: Formule distributiekostenkortingspercentage bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b

$$\begin{aligned} \text{a. } DKC_{\text{consumenten}} &= \left(\frac{\text{vermijdbare kosten consumenten}}{\text{retailomzet consumenten}} - \frac{\text{meerkosten consumenten}}{\text{resellomzet consumenten}} \right) * 100\% \\ \text{b. } DKC_{\text{zakelijk}} &= \left(\frac{\text{vermijdbare kosten zakelijk}}{\text{retailomzet zakelijk}} - \frac{\text{meerkosten zakelijk}}{\text{resellomzet zakelijk}} \right) * 100\% \end{aligned}$$

Onderdeel 2.2 Variabelen

Bij de bovenstaande formules worden de volgende variabelen gebruikt:

- a) Distributiekostencompensatie (DKC). De compensatie die NS aan derden betaalt voor de distributiekosten die zij maken om vervoersbewijzen op de retailmarkt te verkopen;
- b) Vermijdbare kosten. De variabele distributiekosten van NS waarin onderscheid wordt gemaakt tussen variabele distributiekosten bij consumenten en zakelijke afnemers. Dit zijn de distributiekosten die meebewegen met veranderingen in de retailomzet. Onder de vermijdbare kosten vallen bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met de verkoop van tickets, zoals onder meer transactiekosten, de betreffende personeelskosten voor de verkoopactiviteiten, kaartkosten, de betreffende kosten van de klantenservice en de vermogenskosten en de afschrijvingen die verband houden met het debiteurenbeheer;
- c) Meerkosten. Structurele distributiekosten die NS maakt voor de verkoop op de resellmarkt van vervoersdiensten aan derden. Structurele kosten zijn technische kosten en salariskosten. Incidentele kosten, zoals juridische kosten, vallen hier niet onder;
- d) Retailomzet. Omzet die NS maakt op vervoersbewijzen die NS op de retailmarkt heeft verkocht aan retailreizigers;
- e) Resellomzet. Omzet die NS maakt op vervoersbewijzen die op de resellmarkt zijn verkocht aan derden.

Bijlage 14: MaaS-waardige bestekseisen versie 4.1 geldend sinds 1 juli 2024, zoals opgesteld door CROW-KpVV²

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

1. De Concessiehouder werkt mee aan de verkoop en betaling via Derden, zoals MaaS-dienstverleners, waarbij de Concessiehouder bij deze Derden ten hoogste de prijs in rekening brengt die Reizigers betalen wanneer zij de betreffende reis bij de Concessiehouder aanschaffen. De concessiehouder maakt daarbij geen ongeoorloofd onderscheid tussen Derden. Om de prijs voor de betreffende reis te bepalen kan de Concessieverlener een Reselltarief vaststellen. In dat geval berekent de Concessieverlener het Reselltarief (of de reselltarieven), waarbij de Concessieverlener in overleg met de Concessiehouder de variabelen vaststelt.
2. De Concessiehouder accepteert als vervoersbewijs van Derden, zoals MaaS-dienstverleners, alle token- en gerelateerde betaalvormen zoals de Concessiehouder die zelf ook accepteert. Daarmee is de acceptatie van vervoerbewijzen non-discriminatoire. Ook in de toepassing van de acceptatievoorwaarden maakt de Concessiehouder geen onderscheid tussen token- en betaalvormen van Derden. De Concessiehouder biedt, waar nodig, met goedkeuring van de Concessieverlener een klantvriendelijke workaroudoplossing aan totdat zijn OV-betaalapparatuur, waaronder Toegangspoorten en Kaartlezers, compatibel zijn met deze Vervoerbewijzen.
3. De Concessiehouder biedt tegen een aansluittarief van ten hoogste €2.000,- per jaar voor alle concessies van deze OV-vervoerder een API om gegevens uit te wisselen die de verkoop en betaling door Derden, zoals MaaS-dienstverleners, mogelijk maken. Daarbij geldt dat de data-uitwisseling is gebaseerd op een open standaard, die publiekelijk beschikbaar is. Onder andere de TOMP-API voldoet aan dit criterium.
4. De Concessiehouder publiceert op de eigen website, alsmede via overige door de Concessieverlener aangewezen kanalen 1) de methode waarmee de prijs van de 'OV-reis' voor verkoop via Derden wordt bepaald, 2) transparante voorwaarden voor het gebruik van de API door Derden. In geval van toepassing van de TOMP-API volstaat de verwijzing (op de eigen website en mogelijk aangewezen kanalen) naar de overeengekomen voorwaarden van de TOMP-API.
5. Het is de Concessiehouder toegestaan om het gebruik door een Derde van de API en/of gegevens over de dienstverlening van de Concessiehouder (tijdelijk) te beëindigen, op het moment dat de betreffende Derde bij herhaling:
 - a) gegevens niet tijdig, volledig en/of transparant weergeeft; en/of
 - b) gegevens over de planning en/of verkoop van diensten van de Concessiehouder niet (in een afgesproken format en zonder additionele kosten) aan de Concessiehouder en/of de Concessieverlener beschikbaar stelt; en/of
 - c) klachten en verzoeken tot annulering van een reis of restitutie van reiskosten betreffende de dienstverlening van de Concessiehouder die bij de Derde zijn ingediend, niet of niet tijdig en/of volledig aan de Concessiehouder doorgeeft; en/of
 - d) klachten en/of verzoeken tot restitutie van reiskosten betreffende zijn dienstverlening die bij de Concessiehouder zijn ingediend, niet tijdig en op correcte wijze afhandelt; en/of

² De MaaS-waardige bestekseisen zijn letterlijk overgenomen uit de 'Concessiebijlage MaaS-waardige bestekseisen' van CROW-KpVV versie 4.1 geldend sinds 1 juli 2024 en gelden onverkort voor NS. De definities die in deze bijlage worden gehanteerd, zijn conform de begrippenlijst in het Toelichtend document bij de 'Concessiebijlage MaaS-waardige bestekseisen' van CROW-KpVV.

- e) niet voldoet aan de voorwaarden voor het gebruik van de API door Derden zoals bedoeld in eis 4.

De Concessiehouder informeert de Concessieverlener direct over een (tijdelijke) beëindiging.

6. De Concessiehouder handelt klachten van Reizigers die betrekking hebben op zijn dienstverlening af in overeenstemming met zijn Algemene Voorwaarden en de aan de Concessie verbonden voorwaarden, zonder daarbij onderscheid te maken tussen klachten die bij hemzelf worden ingediend en klachten die via Derden, waaronder MaaS-dienstverleners, bij hem terecht komen.
7. Indien de Concessiehouder zelf multimodale ketenreizen aanbiedt aan Reizigers, geeft hij klachten die Reizigers bij hem indienen over een onderdeel van een door hem gedistribueerde ketenreis dat niet onder zijn verantwoordelijkheid valt, tijdig door aan de Derde die verantwoordelijk is voor het betreffende onderdeel van deze ketenreis en meldt hij aan de betreffende Reiziger naar welke partij hij de klacht heeft doorgezet, onder vermelding van de contactgegevens van deze partij.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Artikel II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening van dit besluit.

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT - OPENBAAR
VERVOER EN MILIEU,

A.A. (Thierry) Aartsen

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht kunnen belanghebbenden een bezwaarschrift indienen tegen dit besluit binnen zes weken na de dag waarop dit is bekendgemaakt. Het bezwaarschrift moet worden gericht aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, ter attentie van Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken, afdeling Algemeen Bestuurlijk-Juridische Zaken, postbus 20901, 2500 EX Den Haag.

Het bezwaarschrift dient te zijn ondertekend en ten minste te bevatten:

- naam en adres van de indiener;
- de dagtekening;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaarschrift zich richt (datum en nummer of kenmerk);
- een opgave van de redenen waarom men zich met het besluit niet kan verenigen;
- zo mogelijk een afschrift van het besluit waartegen het bezwaarschrift zich richt.

Het niet voldoen aan deze eisen kan leiden tot niet-ontvankelijkheid van het bezwaarschrift.

Een bezwaarschrift kan uitsluitend per gewone post en niet per e-mail worden ingediend. Machtigt u iemand om namens u bezwaar te maken? Stuur dan ook een kopie van de machtiging mee. Bij indiening van een bezwaarschrift namens een rechtspersoon, dient u documenten mee te sturen (origineel uittreksel uit het handelsregister en/of een kopie van de statuten van de rechtspersoon) waaruit blijkt dat u bevoegd bent namens de rechtspersoon op te treden.

**Hoofddir. Bestuurlijke &
Juridische Zaken**
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Algemene toelichting

Met deze wijziging van de Concessie voor het Hoofdrailnet 2025-2033 (de Concessie) wordt artikel 44 aangepast.

Uitspraak College van Beroep voor het bedrijfsleven

Op 30 juni 2025 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) een tussenuitspraak gedaan in het beroep van MaaS-dienstverleners tegen het besluit van 21 december 2023, waarbij de Concessie is verleend aan NS. De MaaS-dienstverleners voerden aan dat de concessie onvoldoende waarborgen bevat om misbruik van economische machtspositie door NS te voorkomen en haar eigen diensten, die vergelijkbaar zijn met de diensten van MaaS-dienstverleners, bevoordeelt ten opzichte van andere MaaS-dienstverleners. Het CBb heeft bij tussenuitspraak van 30 juni 2025 de Staatssecretaris (hierna: Concessieverlener) de opdracht gegeven de in de uitspraak genoemde gebreken te herstellen.

Het CBb overweegt dat in de Concessie de uitgangspunten opgenomen moeten worden dat het wholesaleaanbod van NS transparant, non-discriminatoire en concurrerend moet zijn en ertoe moet strekken een gelijk speelveld tot stand te brengen tussen NS en MaaS-dienstverleners. Deze uitgangspunten zijn vervolgens bepalend voor het antwoord op de vraag of het referentieaanbod dan wel de reselltarieven aanvaardbaar zijn en behoeven bovendien concrete invulling. Daartoe moet in de HRN-concessie worden vastgelegd volgens welke methode (variabelen en kostensoorten) het referentieaanbod wordt berekend en beoordeeld. De rekenmethode moet het mogelijk maken de daadwerkelijk vermeden kosten vast te stellen. Hierbij geldt dat MaaS-dienstverleners onder de voorwaarden en tarieven van het wholesaleaanbod van NS, het retailaanbod van NS moeten kunnen "matchen". Dit omvat niet alleen de prijsstelling, maar ook de aanvullende faciliteiten die NS biedt. Ten slotte moet een voorziening worden getroffen die er in elk geval toe leidt dat voor MaaS-aanbieders ongunstige wijzigingen in de MaaS-waardige bestekseisen niet zonder meer doorwerken in (artikel 44 van) de Concessie.

Proces

De Concessieverlener heeft aan het CBb aangegeven dat de deadline van 1 september 2025 van het CBb vanwege de benodigde afstemming, beoordeling en consultatie niet kon worden behaald. In reactie daarop heeft het CBb de Concessieverlener de opdracht gegeven zich te houden aan een tijd- en stappenschema dat is voorgesteld door de een deel van de MaaS-dienstverleners (vertegenwoordigd in de Verenigde Innovatieve Mobiliteitsdienstverleners (VIM)). Dit tijdschema houdt in:

- Uiterlijk 1 september 2025 herziene versie van de Concessie aan de MaaS-dienstverleners voorleggen;
- Uiterlijk 15 september 2025 concept referentieaanbod aan de MaaS-dienstverleners voorleggen;
- Uiterlijk 15 oktober 2025 conceptbesluit omtrent het referentieaanbod aan de MaaS-dienstverleners voorleggen; en
- Uiterlijk 3 november 2025 een definitief besluit nemen over het referentieaanbod.

In de afgelopen periode heeft de Concessieverlener een concessietekst opgesteld, met behulp van externe en onafhankelijke (economisch)deskundigen. Daarbij heeft de Concessieverlener ook kennisgenomen van het voorstel van de VIM (d.d.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

21-07-2025 en aangepast op d.d. 04-08-2025). De wijziging is met de NS afgestemd.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Op 29 augustus 2025 heeft de Concessieverlener, zoals artikel 27 van de Wet personenvervoer 2000 voorschrijft, de voorgestelde wijziging ter consultatie aan het Landelijk Overleg Consumentenbelangen Openbaar Vervoer (Locov) voorgelegd. Tevens zijn de MaaS-dienstverleners die niet hebben deelgenomen aan de beroepsprocedure gevraagd om hierop hun zienswijzen in te dienen. Op verzoek van de VIM is de reactietermijn daarbij met één week verlengd zodat alle belanghebbenden twee weken gelegenheid hebben gehad om hun opmerkingen in te dienen.

De Concessieverlener heeft ervoor gekozen om tegelijkertijd een gewijzigd concept referentieaanbod van NS ter consultatie voor te leggen. De reden hiervoor was dat de MaaS-dienstverleners zo direct een beeld zouden hebben van de consequenties van de voorgestelde concessiewijziging. Dit om de MaaS-dienstverleners zo goed mogelijk van informatie te voorzien, maar ook om hun inzichten met betrekking tot het referentieaanbod al vroeg mee te nemen; en daarmee het proces binnen de door het CBb-gestelde termijnen af te ronden. Daarbij heeft de Concessieverlener meermaals met de VIM overleg gevoerd over de voorliggende wijziging. Ook heeft de Concessieverlener aangegeven het concept referentieaanbod, indien er een wezenlijke wijziging plaatsvindt, opnieuw voor te leggen ter consultatie aan de MaaS-dienstverleners.

Tot slot heeft de Concessieverlener de Autoriteit Consument en Markt (ACM) gevraagd om - op korte termijn - middels een informeel gesprek te reflecteren over de voorgestelde concessiewijziging. De ACM heeft aangegeven om hierover enkel formeel advies te willen geven, en dit te kunnen garanderen binnen een termijn van vier weken. De Concessieverlener heeft zich te houden aan de door het CBb voorgeschreven termijnen waarbinnen de concessiewijziging en het besluit over het referentieaanbod moeten zijn afgerond. Daarom heeft de Concessieverlener (verder) verkend of de ACM bereid was informeel te adviseren. De ACM heeft vervolgens verwezen naar het eerdere advies van de ACM inzake het advies 'Gelijk speelveld voor bedrijvenkaartaanbieders'³. De Concessieverlener heeft dit advies zorgvuldig bestudeerd, en waar mogelijk meegenomen in de wijziging van de Concessie en de vaststelling van het referentieaanbod.

Op 15 september 2025 hebben het Locov, de VIM, ChipBizz en Student Mobility aan de Concessieverlener hun zienswijzen inzake de concessiewijziging kenbaar gemaakt. In de paragraaf Consultatie gaat de Concessieverlener op hoofdlijnen in op de inbreng, en is aangegeven wat daarvan is overgenomen.

Wijziging artikel 44 Concessie

Met de herziene versie van artikel 44 van de Concessie is uitvoering gegeven aan de tussenuitspraak van het CBb. De wijziging bevat de uitgangspunten en rekenmethodes die waarborgen dat het referentieaanbod van NS transparant, non-discriminatoire en concurrerend is, en waarmee een gelijk speelveld tussen NS en MaaS-dienstverleners wordt geborgd. Daarbij is zoveel mogelijk het advies gevolgd van de ACM uit 2023, zijnde het rapport "Gelijk speelveld voor bedrijvenkaartaanbieders". De systematiek is erop gericht dat MaaS-dienstverleners treinvervoer met gemiddeld dezelfde kortingen als NS kunnen aanbieden aan hun

³ Zie het rapport op de [website](#) van de Rijksoverheid.

eigen reizigers. Jaarlijks berekent NS de gemiddelde kortingen die haar eigen reizigers in het jaar voorafgaand aan de berekening hebben gekregen. Op basis daarvan berekent NS de kortingen die de MaaS-dienstverleners krijgen, zodat zij het retailaanbod van NS kunnen "matchen". Als de gemiddelde kortingen bij NS stijgen of dalen, dan stijgen of dalen ook de kortingen in het referentieaanbod, maar met een vertraging van twee jaar. Op basis hiervan kunnen MaaS-dienstverleners een (innovatief) MaaS-aanbod ontwikkelen waarbij treinvervoer wordt gecombineerd met andere vervoersmodaliteiten, wat moet bijdragen aan de overkoepelende beleidsdoelstelling van een verbeterde deur-tot-deurreis.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 44. Verkoop en betaling van kaarten via derden (artikel I, onderdeel A)

De wijziging van artikel 44 heeft als doel om de waarborgen voor een gelijk speelveld tussen NS en derden explicieter in de tekst van de Concessie op te nemen. Met derden wordt bedoeld de MaaS-dienstverleners en de zakelijke mobiliteits- en serviceproviders, genoemd in artikel 1 en de toelichting bij artikel 39 in de Concessie. Onder derden worden ook verstaan vervoerders, deelmobiliteitsaanbieders en andere partijen voor zover zij voldoen aan de definitie van MaaS-dienstverlener.

Transparantie, non-discriminatie en concurrerend

Het CBb overweegt in onderdeel 9.2 van de tussenuitspraak dat in de Concessie expliciet moet worden vastgelegd dat het referentieaanbod van NS transparant, non-discriminair, en concurrerend is, en ertoe moet strekken een gelijk speelveld tot stand te brengen tussen NS en MaaS-dienstverleners. Deze uitgangspunten zijn opgenomen en uitgewerkt in het derde lid van artikel 44.

Daarbij merkt de Concessieverlener op dat onder 'transparant' moet worden verstaan dat (de totstandkoming van) het referentieaanbod inclusief de daaraan ten grondslag liggende berekeningsmethodologie voor derden navolgbaar is. Ook houdt transparantie in dat de toegepaste berekeningen en onderliggende data duidelijk, begrijpelijk en controleerbaar zijn. De Concessieverlener laat het referentieaanbod daarom toetsen door een onafhankelijke deskundige in de zin van artikel 44, zesde lid. Deze onafhankelijke deskundige toetst het referentieaanbod objectief aan de berekeningsmethode zoals uiteengezet in Bijlage 13. Navolgbaar houdt daarnaast het volgende in:

- i. publicatie van het referentieaanbod. Via het referentieaanbod zijn de MaaS-diensten die NS aanbiedt en de tarieven en kortingen die NS daarvoor rekent voor derden kenbaar;
- ii. publicatie van de methode voor de berekening van reselltarieven zoals bedoeld in het vierde lid, onderdeel b, van artikel 44 (Bijlage 13 van de concessie);
- iii. publicatie van de aanvullende faciliteiten van NS waartoe derden en hun afnemers toegang hebben;
- iv. publicatie van de voorwaarden waaronder derden het referentieaanbod en faciliteiten van NS kunnen afnemen;
- v. publicatie van het besluit over het referentieaanbod zoals bedoeld in het zevende lid van artikel 44 en een samenvatting van de aan het besluit ten

grondslag liggende onafhankelijk advies, zoals bedoeld in het zevende lid van artikel 44.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

'Publicatie' betekent hier een openbare bekendmaking, waarbij zowel NS als de Concessieverlener de informatie op hun eigen websites publiceren, zorgen dat de informatie makkelijk vindbaar is en naar elkaars informatie verwijzen. Vanwege de bedrijfsvertrouwelijkheid van gegevens in het onderbouwd voorstel, zoals beschreven in het vijfde lid van artikel 44, worden onderliggende data en de berekeningen van reselltarieven zoals bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b niet gepubliceerd. De Concessieverlener krijgt daar wel toegang toe en kan aanvullende gegevens opvragen op grond van artikel 44, achtste lid. Deze gegevens kunnen ook ter beschikking worden gesteld aan de onafhankelijke deskundige. In een eventuele beroepsprocedure in verband met de vaststelling van het referentieaanbod kan door de rechter binnen het kader van artikel 8:29 Algemene wet bestuursrecht afgewogen worden of kennisneming van bepaalde gegevens door de ene partij het belang van een of meer andere partijen onevenredig kan schaden.

Onder non-discriminatoire wordt verstaan dat NS derden en haar eigen MaaS-diensten gelijk behandelt, tenzij sprake is van een objectieve rechtvaardiging. Het bestaan van een objectieve rechtvaardiging moet door NS worden aangetoond in het verzoek tot het vaststellen van een referentieaanbod. In dat geval moet een noodzakelijkheids- en evenredigheidsbeoordeling worden uitgevoerd. Een objectieve rechtvaardiging kan bijvoorbeeld gelegen zijn in een technische onmogelijkheid, veiligheidsomstandigheden, dwingende wettelijke voorschriften, of omstandigheden die de werking en de doelstellingen van de Concessie in gevaar brengen. Een objectieve rechtvaardiging die voortvloeit uit wet- en regelgeving is bijvoorbeeld geld terug bij vertraging of een verplichting uit de Concessie.

In artikel 44, derde lid, onderdeel c wordt bepaald wanneer het referentieaanbod concurrerend is. Door het bepaalde in artikel 44, vijfde lid en de in de in Bijlage 13 opgenomen rekenmethodes, variabelen en kostensoorten wordt geborgd dat NS aan de uitgangspunten van het eerste punt van artikel 44, derde lid, onderdeel c voldoet. Artikel 75a van de concessie bevat een regeling waarmee wordt gegarandeerd dat NS niet meer dan een redelijk rendement kan verkrijgen met de uitvoering van de concessie, waarmee wordt voldaan aan het tweede punt.

Methode (variabelen en kostensoorten) van het referentieaanbod

Het CBb constateert ook dat in de concessie moet worden vastgelegd volgens welke methode (variabelen en kostensoorten) het referentieaanbod wordt berekend en beoordeeld. In het vijfde lid van artikel 44 en in Bijlage 13 zijn de rekenmethodes, variabelen en kostensoorten opgenomen die worden toegepast bij de totstandkoming van het referentieaanbod. De Concessieverlener keurt het referentieaanbod niet goed wanneer deze rekenmethodes, variabelen en kostensoorten niet worden toegepast.

Artikel 44, vijfde lid bepaalt dat NS aparte reselltarieven vaststelt voor het consumentensegment en het zakelijke segment en per segment voor de reisperiodes spits, dal doordeweeks en weekend. Deze segmentering draagt bij aan het behalen van die beleidsdoelen die ten grondslag liggen aan de Concessie, waaronder het bieden van een zo goed mogelijk vervoerproduct aan de reiziger.

NS biedt daarom in lijn met de Concessie binnen deze segment-reisperiodecombinaties verschillende kortingen om spreiding van reizigers over de dag te bevorderen (artikel 13) en om te voldoen aan de Bodemwaarde en te streven naar de Streefwaarde behorende bij de Prestatie-Indicator 'Aantal drukke treinen per week in de Spits', 'Zitplaatskans in de Spits tweede klas' en 'Zitplaatskans in het Dal tweede klas' (artikel 12). Als gevolg van verschillend reisgedrag tussen consumenten en zakelijke reizigers, biedt NS consumenten momenteel in totaal gemiddeld een hogere korting dan zakelijke reizigers. Met het oog op het realiseren van een gelijk speelveld op zowel het zakelijke als het consumentensegment en met inachtneming van de beleidsdoelen, acht de Concessieverlener het noodzakelijk dat het referentieaanbod bestaat uit gesegmenteerde reselltarieven voor het consumentensegment en het zakelijke segment en per segment voor de reisperiodes spits, dal doordeweeks en weekend. Deze segmentering leidt ertoe dat derden per segment-reisperiodecombinatie de gemiddelde kortingen in het aanbod van NS op de retailmarkt kunnen "matchen". Daarmee wordt invulling gegeven aan de tussenuitspraak van het CBb die voorschrijft dat derden het aanbod van NS moeten kunnen "matchen".

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Voor de reselltarieven zijn de voornoemde uitgangspunten in het vijfde lid in Bijlage 13 concreet uitgewerkt. Deze bijlage wordt gepubliceerd. De reselltarieven zijn non-discriminatoir en concurrerend omdat deze, voor de relevante segmenten genoemd in het vijfde lid, zijn gebaseerd op de gemiddelde kortingen die NS aan consumenten en zakelijke afnemers biedt in spitsuren, doordeweekse daluren en de weekenduren. Ook bevatten de reselltarieven een distributiekostencompensatie (DKC) voor de daadwerkelijk vermeden kosten voor NS bij verkoop door derden. Dat reselltarieven gebaseerd zijn op gemiddelde kortingen die NS aan consumenten en zakelijke afnemers biedt in spitsuren, de doordeweekse daluren en de weekenduren, borgt dat derden een met NS concurrerend aanbod kunnen doen in dezelfde segment-reisperiodecombinaties. NS maakt aanvullende afspraken met derden zodat derden de juiste korting per segment-reisperiodecombinatie ontvangen.

Onder het referentieaanbod wordt mede verstaan het aanbieden van bouwblokken. Bouwblokken zijn (bijzondere) producten die separaat van reselltarieven onder non-discriminatoire voorwaarden beschikbaar worden gesteld aan derden. NS is gehouden transparant te zijn over welke producten als bouwblok beschikbaar zijn en kan hiervoor redelijke voorwaarden hanteren. Bij bouwblokken kan gedacht worden aan Dagkaart 4 t/m 11 jaar, Fietskaart dal en Toeslag Intercity direct. NS is niet gehouden een reisproduct als "bouwblok" aan te bieden aan derden als de door NS met dit reisproduct behaalde omzet reeds in acht is genomen voor het berekenen van de reselltarieven op grond van het vijfde lid van artikel 44.

Onder het referentieaanbod wordt mede verstaan het aanbieden van aanvullende faciliteiten. Aanvullende faciliteiten zijn diensten (niet zijnde vervoerdiensten) die reizigers ontvangen en die (kunnen) dienen als "grondstof" voor het aanbod van MaaS-dienstverleners. Het gaat om aanvullende faciliteiten die door NS ontwikkeld zijn, aangeboden worden en waarvoor derden geen redelijke alternatief kunnen ontwikkelen. NS biedt derden onder non-discriminatoire voorwaarden toegang tot dit soort aanvullende faciliteiten. Dit kan inhouden dat NS een redelijke vergoeding vraagt voor kosten die zij maakt om een aanvullende faciliteit aan te bieden. NS biedt derden in ieder geval onder non-discriminatoire voorwaarden toegang tot de aanvullende faciliteiten (i) Klassewissel via app, (ii)

Parkeren op de P+R locaties bij NS Stations en (iii) De mogelijkheid tot het corrigeren van een aantal gemiste checkouts.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Naar aanleiding van de consultatie is een extra waarborg in het vijfde lid toegevoegd, namelijk dat de NS het voorstel vanaf het referentieaanbod geldend voor 2027 voorziet van een door de accountant opgesteld rapport van feitelijke bevindingen. Dit rapport van feitelijke bevindingen wordt pas vereist *vanaf* het referentieaanbod geldend voor 2027 omdat dit gelet op de termijnen van de CBb niet meer mogelijk is voor het referentieaanbod 2026.

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Goedkeuring en inwerkingtreding referentieaanbod

De Concessieverlener beoordeelt jaarlijks of het aanbod en de gehanteerde voorwaarden voldoen aan de eisen van artikel 44. Daartoe laat de Concessieverlener het referentieaanbod op basis van het zesde lid onder meer door een onafhankelijk deskundige beoordelen. Bij de beoordeling wordt het toetsingskader gebruikt van artikel 44 van de Concessie. De toetsing van de berekening van de kortingspercentages en de DKC gebeurt aan de hand van de cijfers van NS die ten grondslag liggen aan de geconsolideerde jaarrekening van NV Nederlandse Spoorwegen die voorzien is van een accountantsverklaring. Indien het referentieaanbod voldoet aan artikel 44 en Bijlage 13 stelt de Concessieverlener het referentieaanbod vast. De Concessieverlener kan hiervan afwijken ten behoeve van het Beleidsdoel 'Deur tot Deurreis'.

Na vaststelling door de Concessieverlener is NS verplicht het vastgestelde referentieaanbod overeenkomstig het negende lid te hanteren vanaf 1 januari in het daaropvolgende kalenderjaar.

Een besluit van de Concessieverlener over de goedkeuring of de vaststelling van het referentieaanbod is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Tegen dit besluit staat bezwaar en vervolgens beroep bij het CBb open, zoals reeds door het CBb is bevestigd in haar tussenuitspraak.

Artikel 44a. Nieuwe versie MaaS-waardige Bestekseisen (artikel I, onderdeel B)

In de tussenuitspraak van 30 juni 2025 heeft het CBb geoordeeld dat voorkomen moet worden dat toekomstige wijzigingen in de MaaS-waardige Bestekseisen automatisch (negatieve) gevolgen kunnen hebben voor MaaS-dienstverleners. Artikel 44a regelt de wijze waarop om wordt gegaan met toekomstige wijzigingen van de MaaS-waardige Bestekseisen en bevat dan ook de hiervoor door het CBb genoemde waarborg.

Artikel 76 (artikel I, onderdeel C)

Door de mogelijkheid voor de Concessieverlener genoemd in artikel 44, zevende lid en de invoeging van het nieuwe artikel 44a is het nodig om de verwijzing aan te passen.

Bijlage 13

Bijlage 13 bevat de rekenmethoden, variabelen en rekenkundige formules op basis waarvan NS het referentieaanbod opstelt conform artikel 44, vijfde lid, van de Concessie. Onderdeel 1 van Bijlage 13 bevat de rekenmethode voor berekening van de kortingspercentages zoals bedoeld in artikel 44, vijfde lid,

onderdeel b. Onderdeel 2 bevat de rekenmethode voor berekening van de distributiekostencompensatie zoals bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Onderdeel 1. Kortingen op het voltarief gebaseerd op gemiddelde kortingen die NS aan reizigers biedt

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

In dit onderdeel is de berekeningswijze opgenomen die NS hanteert om de reselltarieven bedoeld in artikel 44, vijfde lid, onderdeel b te berekenen. De reselltarieven bevatten een korting ten opzichte van het voltarief. Deze kortingspercentages zijn gebaseerd op de kortingen die NS gemiddeld heeft geboden in het consumentensegment en het zakelijke segment, afzonderlijk berekend per reisperiode (spitsuren / doordeweekse daluren / weekenduren), in het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarin het voorstel voor een referentieaanbod aan de Concessieverlener wordt aangeboden. Het incheckmoment is bepalend voor de toewijzing van reizen aan de relevante reisperiodes, behalve voor reizen die worden gemaakt met e-tickets. Op basis van het eerste lid van de MaaS-waardige bestekseisen 4.1 brengt NS voor de betreffende reis maximaal het tarief in rekening dat een reiziger zou betalen bij aanschaf via de Concessiehouder. Hierbij geldt dat NS als maximale tarief het voltarief hanteert.

De MaaS-dienstverleners hebben een alternatieve berekeningswijze voorgesteld voor de berekening van de gemiddelde korting. Volgens deze berekeningswijze moeten alle reizen worden teruggerekend naar het voltarief en vanuit daar de gemiddelde korting worden bepaald. Deze benadering is op dit moment in de praktijk echter niet werkbaar, met name omdat een deel van de relevante omzet van NS wordt gegenereerd met inkomstenstromen die niet gerelateerd zijn aan reiskilometers (zoals maandelijkse of jaarlijkse betalingen voor abonnementen). De Concessieverlener heeft daarom gekozen voor een methode die de gemiddelde korting op een zo zuiver mogelijke manier berekent.

Na de consultatie heeft de Concessieverlener deze methodiek verder verfijnd door de meerdere yields voltarief in de te onderscheiden segment-reisperiodecombinaties te hanteren. Hierdoor wordt duidelijker vastgesteld wat de gemiddelde korting per segment en reisperiode is. Daarnaast is een correctiefactor toegevoegd in de formule om eventuele afstandsverschillen te mitigeren. Deze correctiefactor (per segment en per reisperiode) corrigeert de gemiddelde verschillen in het aantal reizigerskilometers per reis.

Onderdeel 2. Distributiekostencompensatie (DKC)

De distributiekostencompensatie (DKC) is een korting op de retailprijs van vervoersbewijzen voor derden. De ratio van deze korting is enerzijds dat MaaS-aanbieders kosten maken voor de distributie van resell-vervoersbewijzen en dat anderzijds NS distributiekosten vermijdt door vervoersbewijzen niet op de retailmarkt te verkopen, maar op de resellmarkt.

De DKC wordt verstrekt als procentuele korting op de resellprijs van de vervoersbewijzen, en wordt gebaseerd op de daadwerkelijk vermeden kosten, conform de tussenuitspraak van het CBb. Daadwerkelijk vermeden kosten zijn de variabele distributiekosten die NS niet hoeft te maken doordat een deel van de vervoersbewijzen wordt verkocht op de resellmarkt en niet op de retailmarkt. Zolang niet alle vervoersbewijzen worden verkocht op de resellmarkt, maakt NS zelf ook distributiekosten.

De vermeden kosten kunnen niet direct uit de boekhouding van NS worden gehaald, aangezien zij vermeden zijn en dus niet geadministreerd. Vermeden kosten worden daarom afgeleid uit de vermijdbare kosten van NS. Uitgangspunt hierbij is dat de door NS vermeden kosten voor MaaS-dienstverleners verhoudingsgewijs hetzelfde zijn als de vermijdbare kosten voor NS-retailklanten. Dit betekent dat de vermeden kosten in procenten van de resellomzet (voor aftrek van de DKC) gelijk zijn aan de vermijdbare kosten in procenten van de retailomzet van NS). De meerkosten worden verrekend in procenten van de resellomzet van NS.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Zowel de retail- als de resellomzet heeft betrekking op de opbrengsten van typen diensten van NS die ook kunnen worden geleverd door MaaS-dienstverleners, zoals de verkoop van losse vervoersbewijzen en abonnementen, met uitzondering van onder meer de opbrengsten van internationaal treinvervoer, de opbrengsten van bouwblokken die door klanten van derden direct bij NS worden afgenomen, maatschappelijke en kortlopende proposities, de omzet die NS behaalt met de resellomzet aan derden, overige omzet die NS behaalt met het aanbieden van een wholesaleaanbod aan derden, en omzet die wordt gegenereerd als treinvervoerder, zoals boetes die worden uitgedeeld in de trein. Bij het vaststellen van zowel de retail- als resellomzet wordt onderscheid gemaakt tussen de omzet behaald ten aanzien van de segmenten voor consumenten en voor zakelijke reizigers. De retailomzet van NS en de resellomzet van NS hebben betrekking op het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarin het voorstel voor een referentieaanbod aan de Concessieverlener wordt aangeboden en worden jaarlijks vastgesteld.

Verwerking advies ACM 2023 inzake MaaS ten aanzien van het referentieaanbod

De ACM heeft in 2023 een rapport "Gelijk speelveld voor bedrijven-kaartaanbieders"⁴ gepubliceerd met daarin enkele aanbevelingen voor de berekening van de kortingspercentages en de DKC. Deze punten zijn op de volgende wijze verwerkt.

- Wijze van omgaan met vergeten check-outs: NS heeft naar aanleiding van het rapport de werkwijze met vergeten check-outs gelijk getrokken tussen NS en derden. Voor beide geldt nu hetzelfde aantal vergeten check-outs. Hierdoor is er op dit punt sprake van een gelijk speelveld en hoeft dit niet gecompenseerd te worden.
- Zakelijk vermijdbare kaartkosten: de ACM heeft aanbevolen dat NS voor derden die zich op het zakelijke segment richten, moet borgen dat zij de kaartkosten kunnen terugverdienen. Volgens de ACM zou dat bijvoorbeeld kunnen via een specifieke DKC voor het zakelijke segment. De splitsing tussen een DKC voor het zakelijke- en consumentensegment komt tegemoet aan deze aanbeveling van de ACM, aangezien de zakelijk vermijdbare kaartkosten conform advies ACM worden meegenomen bij de berekening van de DKC voor het zakelijke segment.
- Vermogenskosten bij de DKC: deze kosten worden conform advies ACM meegenomen bij de berekening van de DKC.
- Margetoets op klantniveau: de ACM was positief over de wijze waarop NS de margetoets op klantniveau verricht. NS zal deze op dezelfde wijze blijven hanteren en vertrouwelijk toelichten in het referentieaanbod.
- Vaste kosten bij DKC: Het CBb overweegt in de tussenuitspraak dat de rekenmethode die wordt gehanteerd om de resellkosten te berekenen en te

⁴ [Onderzoek gelijk speelveld voor BKAs - Openbaar.](#)

beoordelen het mogelijk moet maken om de daadwerkelijk vermeden kosten vast te stellen. Hieronder vallen dus niet de kosten die NS eventueel op termijn wellicht zal vermijden.

Het meerekenen van de op termijn wellicht te vermijden kosten brengt belangrijke bezwaren met zich mee. Ten eerste zou NS dezelfde rekening twee keer betalen door derden te compenseren voor vaste kosten die door NS niet worden vermeden. Eén keer in de vorm van de vaste kosten zelf en één keer in de vorm van de distributiekostencompensatie. Die rekening komt vervolgens terecht bij de reiziger en / of de belastingbetaler. Dat is vanuit maatschappelijk oogpunt onwenselijk. Door de compensatie te baseren op de daadwerkelijk vermeden kosten wordt voorkomen dat NS twee keer de kosten betaalt die zij wel theoretisch maar niet daadwerkelijk bespaart. Ten tweede moet NS op grond van de Concessie in ieder scenario verkoopactiviteiten blijven verrichten, zoals het onderhouden van kaartautomaten en het verzorgen van kaartverkoop bij de stationsbalies. Die kosten zijn niet vermijdbaar.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Consultatie

Binnengekomen reacties

Op 15 september 2025 hebben het Locov, de VIM, ChipBizz en Student Mobility aan de Concessieverlener hun zienswijzen inzake de concessiewijziging kenbaar gemaakt. Hieronder gaat de Concessieverlener op hoofdlijnen in op deze inbreng, en wordt aangegeven wat daarvan is overgenomen. Daarbij komen eerst de verschillende zienswijzen van de derden aan de orde en vervolgens die van het Locov.

Onderwerpen

Transparantie

De geconsulteerden hebben aangegeven dat de voorgestelde concessiewijziging nog onvoldoende de voorwaarde transparantie borgt, vanwege een gebrek aan duidelijke, begrijpelijke en controleerbare voorwaarden. Ook geven zij aan dat expliciete en gedetailleerde toetsingsprotocollen ontbreken. In de toelichting op artikel 44 heeft de Concessieverlener de definitie van transparantie opgenomen, conform het ingediende voorstel van de VIM. Daarbij merkt de Concessieverlener op dat het toetsingskader wel degelijk is vastgelegd door middel van de beschrijving in artikel 44 en de daarbij behorende bijlagen (onder meer de rekenmethodes en de MaaS-waardige bestekseisen versie 4.1). Om tegemoet te komen aan de inbreng van de geconsulteerden heeft de Concessieverlener het toetsingsproces uitgebreider beschreven in de toelichting bij artikel 44.

Non-discriminerend en concurrerend

De geconsulteerden geven aan dat de Concessieverlener ten onrechte geen duidelijk onderscheid heeft gemaakt tussen de voorwaarden non-discriminatoire en concurrerend. De Concessieverlener heeft kennisgenomen van de consultatiereacties en gaat hierin mee. De Concessieverlener heeft artikel 44 derde lid en de toelichting hierop aangepast. Hetzelfde geldt voor het begrip objectieve rechtvaardiging: op suggestie van de geconsulteerden heeft de Concessieverlener dit begrip nader toegelicht, met een voorbeeld, zie de toelichting onder het kopje "Transparantie, non-discriminatie en concurrerend" bij artikel 44.

Onderscheid tussen consumenten en het zakelijke segment

De voorgestelde wijziging inzake het onderscheid tussen consumenten en het zakelijke segment wordt door een tweetal partijen onderschreven. Anderen geven aan dat deze segmentering niet is toegestaan op basis van de MaaS-waardige bestekseisen versie 4.1. De Concessieverlener onderschrijft dat niet. Daarbij draagt deze segmentering bij aan het behalen van die beleidsdoelen die ten grondslag liggen aan de Concessie, waaronder het bieden van een zo goed mogelijk vervoerproduct aan de reiziger. De Concessieverlener is verder van mening dat het gelijk speelveld met deze onderscheiding wordt geborgd, omdat deze segmenten onder meer ander reis- en koopgedrag vertonen.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Verzwarende van administratieve lasten

Er zijn zorgen geuit over de verzwarende van administratieve lasten vanwege de voorgestelde splitsing tussen consumenten en het zakelijke segment. De NS heeft aangegeven dat de administratieve lasten niet aanzienlijk worden verzwaard. De scheiding tussen de consumenten- en het zakelijke segment zal contractueel worden opgenomen. Hierop zullen in beginsel steekproefsgewijze controles plaatsvinden, om de lasten te beperken. De kosten van deze controles zijn in beginsel voor rekening van NS, niet de derden.

Rekenmethodes

a. Kortingspercentages

Met betrekking tot de kortingspercentages is aangegeven dat deze niet navolgbaar zijn. Ook zijn er consultatie opmerkingen gemaakt over de berekening van de kortingspercentages. Naar aanleiding daarvan zijn de formules aangepast teneinde de berekende kortingspercentages zo nauwkeurig mogelijk aan te laten sluiten bij de kortingen die NS in de verschillende segmenten biedt.

b. Distributiekostencompensatie (DKC)

Vanuit meerdere geconsulteerden wordt aangegeven dat de Concessieverlener het eerdere advies van de ACM 'Gelijk speelveld voor bedrijvenkaartaanbieders' niet volgt. Zo wordt gesteld dat ten onrechte alleen de variabele kosten worden meegenomen in de berekening van de DKC. Bij de uitwerking van de berekeningsmethodiek voor de DKC is het advies van de ACM zo veel mogelijk gevolgd. In de toelichting bij Bijlage 13, onderdeel 2 is toegelicht op welke wijze het advies van de ACM is verwerkt.

Onafhankelijke toetsing

Vanuit de derden zijn zorgen geuit over de onafhankelijkheid van de Concessieverlener in relatie tot de onafhankelijke toetsing van het referentieaanbod van de Concessiehouder. Ook werd gesuggereerd dat de ACM een rol zou kunnen spelen in de toetsing van het referentieaanbod. De Concessieverlener heeft wel degelijk een onafhankelijke toetsing geborgd, dat volgt onder meer uit artikel 44, zesde lid, van de Concessie. Daarin staat beschreven dat de Concessieverlener het voorstel van een referentieaanbod door een onafhankelijke deskundige zal laten beoordelen of wordt voldaan aan het eerste tot en met vijfde lid. Desalniettemin ziet ook de Concessieverlener een mogelijke rol voor de ACM. Daarom is er overleg gevoerd met de ACM om te bezien of en hoe deze toetsing daar kan worden belegd. Deze toetsing betreft dan de toepassing van de concessievoorwaarden in het jaarlijkse referentieaanbod van de Concessiehouder. De ACM heeft aangegeven (mogelijk) open te staan voor een toetsende rol op het referentieaanbod. Voorwaarde van de ACM is wel dat zij vooraf wil adviseren over de voorgestelde concessiewijziging en ook een uitvoering- en handhavingstoets wil doen. De Concessieverlener ziet wel ruimte binnen de huidige formuleringen van de concessietekst om dit eventueel later

nader met de ACM te verkennen. De Concessieverlener ziet geen ruimte binnen de door het CBb gestelde termijnen voor de vaststelling van deze concessiewijziging, om een formeel advies te vragen op de concessiewijziging en de ACM een uitvoerings- en handhavingstoets te laten doen. Ook wordt de onafhankelijkheid geborgd door de toets op het referentieaanbod bij onafhankelijke derden te beleggen. Ten slotte merkt de Concessieverlener op dat bezwaar en beroep openstaat tegen het besluit waarmee het referentieaanbod wordt vastgesteld.

Hoofddir. Bestuurlijke & Juridische Zaken
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646

Wat betreft de reacties inzake een accountantsverklaring. De cijfers waarop de berekeningen worden gemaakt, zijn gebaseerd op de geconsolideerde jaarrekening van NV Nederlandse Spoorwegen die voorzien is van een accountantsverklaring. Als extra waarborg wordt in de volgende cyclus (vanaf het referentieaanbod geldend voor 2027) opgenomen dat de Concessieverlener aan de NS zal vragen om het onderbouwde voorstel voor het referentieaanbod te voorzien van een door de accountant opgesteld rapport van feitelijke bevindingen. Gelet op de CBb-termijnen voor de vaststelling van het referentieaanbod geldend voor 2026 is de extra waarborg van een rapport van feitelijke bevindingen niet meer mogelijk voor 2026.

Het gevolgde proces

Vanuit de derden is aangegeven dat het proces niet in lijn is met de tussenuitspraak van het CBb, onder andere vanwege het gelijktijdig aanbieden van de voorgestelde gewijzigde concessietekst en het referentieaanbod. Zoals hiervoor beschreven, heeft de Concessieverlener het proces zorgvuldig doorlopen, met in achtneming van de door het CBb gestelde termijnen die door de VIM zijn voorgesteld. Het referentieaanbod is eerder aangeboden om de derden enerzijds inzicht te geven in de gevolgen van de voorgestelde concessiewijzigingen en anderzijds hen de mogelijkheid te geven om hun inzichten reeds in een vroeger stadium mee te geven aan de Concessieverlener.

Agentuurmodel versus resellmodel

Gevraagd is of de Concessieverlener overwogen heeft om weer terug te gaan naar het agentuurmodel per 2028. Voor dit punt verwijs ik u naar de toelichting op de MaaS-waardige bestekseisen (versie 4.1), daarin wordt toegelicht dat in NOVB-verband (d.d. juli 2024) is besloten om het resellmodel te hanteren.⁵

Overgangsregeling

Vanuit de derden wordt de zorg geuit dat dit besluit verstrekkende gevolgen heeft. De Concessieverlener gaat er vanuit dat de NS hier een redelijke overgangsregeling voor zal vaststellen, zoals NS in het conceptreferentieaanbod ook heeft genoemd. De Concessieverlener zal dit monitoren.

Het Locov-advies

Het Locov adviseert positief ten aanzien van het opnemen van de voorwaarden transparantie, non-discriminatoir en concurrerend. Ook geeft het Locov aan verheugd te zijn dat er een verwijzing is opgenomen naar de MaaS-waardige bestekseisen versie 4.1. De Concessieverlener licht zover de adviezen aanvullingen zijn op hetgeen hierboven beschreven toe.

Verkoop en betaling van kaarten via derde en aanvullende faciliteiten

De Concessieverlener heeft, zoals gevraagd, de tekst verduidelijkt naar aanleiding van de segmentering consumenten en het zakelijke segment. Het advies dat NS

⁵ [CROW | Nieuwe versie MaaS-waardige bestekseisen voor ov-concessies vastgesteld](#)

in de praktijk uit moet gaan van de laagste gemiddelde korting voor deze segmenten, kan de Concessieverlener niet overnemen. De segmentering wordt gemaakt om een gelijk speelveld te borgen, dit advies zou daar haaks op staan.

Het Locov vraagt te verduidelijken in hoeverre de door de Concessieverlener voorgestelde procedures negatief beïnvloed kan worden door marktontwikkelingen. In reactie daarop geeft de Concessieverlener aan dat het een jaarlijkse herijking betreft, conform het proces zoals beschreven staat in artikel 44.

Ook adviseert het Locov om naast het reselltarief voor kilometers, dat gebaseerd is op de gemiddelde korting, de verplichting op te nemen om alle abonnementen en daaraan verplichte kilometers beschikbaar te maken, onder de voorwaarde van gebruik van dezelfde naamgeving en dezelfde productprijs. Dit neigt naar het agentuurmodel, terwijl in NOVB-verband is besloten om van het agentuurmodel over te stappen naar het resellmodel waardoor derden meer innovatieve proposities kunnen vormgeven. Voor nadere toelichting verwijs ik u naar de toelichting op de MaaS-waardige bestekseisen versie 4.1.

Nieuwe MaaS-waardige bestekseisen

Wat betreft de financiële compensatie voor alle vervoerders als de MaaS-waardige bestekseisen wijzigen, is de Concessieverlener van mening dat dat buiten zijn invloedssfeer ligt. Waarbij wel opgemerkt wordt dat in het NOVB-verband ook stil wordt gestaan bij de (financiële) gevolgen van eventuele wijzigingen. En als laatste, merkt het Locov op dat de Concessieverlener ook niet kan instemmen met een nieuwe versie van de MaaS-waardige bestekseisen. Echter met het bewuste artikel 44a, derde lid wordt opvolging gegeven aan de tussenuitspraak van het CBb, waarin wordt gesteld dat negatieve effecten van nieuwe versies geen directe doorwerking mogen hebben. De technische opmerking van het Locov neemt de Concessieverlener over.

DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT – OPENBAAR
VERVOER EN MILIEU,

A.A. (Thierry) Aartsen

**Hoofddir. Bestuurlijke &
Juridische Zaken**
Afdeling S&W

Datum
10 oktober 2025

Onze referentie
IENW/BSK-2025/250646